

Yttrandefrihet och ansvar

“Chilling Effects”

Karl Jonsson

Datorteknologi och etik HT04

Copyright © 2004 Karl Jonsson

Denna text distribueras under *Creative Commons Attribution License*:

<http://creativecommons.org/licenses/by/2.0/>

Table of Contents

Inledning	3
Kod	4
Tänkbara lösningar:	5
Total frihet - Anarki	5
Alla ansvarar för allt?	5
“Notice and takedown”	5
Endast "upphovsmannen" ansvarig	6
"Chilling Effects"	6
Acceptable Use Policies	7
Generell takedown	8
Föreslagen lösning	10
Slutsats	11
Källor	12

Inledning

Yttrandefrihet bör vara normen i ett demokratiskt samhälle. Jag kommer inte att argumentera för yttrandefrihet i sig utan jag kommer att anta att det är något bra. Yttrandefriheten kan sägas vara en grundpelare i ett modernt demokratiskt samhälle och verkar även vara något som de flesta människor, instinktivt, är för. Jag kommer i stället att behandla ansvaret för de yttranden som, yttrandefriheten till trots, inte är tillåtna. Det rör sig tex om förtal, hets mot folkgrupp och upphovsrättsintrång. Jag intresserar mig här främst för vilka effekter utformningen av detta ansvar får på yttrandefriheten. När internet blir allt viktigare som debattforum bör man fråga sig vilket ansvar och vilka rättigheter de olika aktörerna bör ha för "yttranden" och hur yttrandefrihet och en öppen debatt kan säkerställas. Jag gör här inte någon ingående juridisk analys av rättsläget i något visst land vid någon viss tid utan jag gör ett generellt resonemang och hur en vettig reglering kan se ut.

Anledningen till att internet, eller modern elektronisk informations- och kommunikationsteknik i stort kanske, bör behandlas separat är att vi redan har existerande lagstiftning för tryckta skrifter (samt radio och TV). Dessa regler gäller dock i stor utsträckning inte på internet. De bygger på ett exklusivt ansvar med en "kedja" där det alltid finns *en* ansvarig person som får ta det juridiska ansvaret för det som trycks. För en tidning, tex, är det den ansvarige *utgivaren* som har det juridiska ansvaret för det som trycks. Saknas utgivare, eller kan denne inte finnas, blir nästa person i kedjan ansvarig. Det går alltså oftast att hitta en person att hålla ansvarig för en tryckt skrift. Internet är dock, som utgångspunkt, inte en tryckt skrift, ens i juridisk mening, och faller därför oftast utanför denna reglering. Dessa regler känns även mindre lyckade i det nya mediet. På internet går det snabbt och lätt att publicera och de "mellanhänder" som skulle kunna jämföras med tryckerier och distributörer behöver här aldrig ens se innehållet.

Internet, och kanske framför allt WWW, har drastiskt ändrat medielandskapet. "Everyone is a publisher" säger man och syftar på att vem som helst nu med enkla medel kan publicera material som, i alla fall i teorin, har potential att nå hela världen. Med en dator (en som är tio år gammal och hämtats på en soptipp går bra bara den fungerar) och en internetuppkoppling kan vem som helst publicera texter med mera på internet. Det är enkelt och billigt och denna publiceringsmöjlighet är därför tillgänglig för en stor del av världens befolkning (dock långt ifrån alla). En "hemsida" på internet blir omedelbart tillgänglig för milliontals människor. Trots detta kan den ofta vara, mer eller mindre, gratis att publicera. Kraven som ställs på de tekniska hjälpmedlen är, som nämnts, låga och internetaccess och serverutrymme för publiceringen erbjuds ofta mer eller mindre gratis.

I grunden är ett system där man kan publicera vad som helst utan förhandskontroll, likt det traditionella svenska systemet, ett bra system. Tryckfriheten är på förhand i princip absolut och det är först efter publicering som eventuellt ansvar blir aktuellt. Avsaknaden av förhandscensur innebär tex att man kan välja att ta konsekvenserna av publicering om man tycker att det man vill säga är tillräckligt viktigt. Den som vill nå

allmänheten med ett budskap som bryter mot en lag kan alltså välja att bryta mot lagen. Detta kan innebära att vederbörande får vara beredd på ett straff, men informationen når ut och information är, som bekant, svår att undertrycka när den väl blivit känd. Det är även den enda praktiskt genomförbara metoden när alla kan publicera. En generell förhandskontroll där allt som publiceras måste godkännas i förväg av någon myndighet skulle vara oerhört arbetskrävande. Dessutom skulle ett sådant system, i praktiken, minska yttrandefriheten drastiskt eftersom det skulle bli en flaskhals, en kö att vänta i, vid publicering.

Jag begränsar mig här till hur man ska hantera rent *olagliga* yttranden. Detta innebär sådant som på något sätt är olagligt att sprida, tex hets mot folkgrupp, förtal, upphovsrättsintrång etc. Det kan tex handla om en text där någon förtalats, en text eller ett musikstycke som läggs ut utan tillstånd från upphovsmannen osv. Hur man ska hantera material som endast är "opassande" eller olämpligt för vissa grupper, tex barn, är naturligtvis också intressant men faller huvudsakligen utanför ramen för denna uppsats. Man bör dock i alla fall tänka på att taggar, filter etc i bland används som ett argument i regleringsfrågan. Lawrence Lessig föreslog tex nyligen att man skulle märka allt innehåll på webben med särskilda taggar för att göra det lättare för tex föräldrar att filtrera bort opassande material.¹ Detta såg han som ett sätt att undvika striktare regler för vad som fick publiceras.

Jag kommer att beskriva att antal möjliga lösningar, utvärdera dem och föreslå en av dem som den bästa lösningen. Metoden som används är huvudsakligen resonerande, naturligtvis kombinerad med ett visst mått av litteraturstudium.

Kod

När man diskuterar internet bör man inte heller glömma bort betydelsen av *kod*. Internet styrs av kod, i betydelsen program. Program kan användas för att reglera internet på ett antal olika sätt. Samtidigt är kod, i sig, om inte ett yttrande så i vart fall en uttrycksform.

Lawrence Lessig presenterar i sin bok *Code and Other Laws of Cyberspace* tanken att kod kan användas för att reglera. På en väldigt basal nivå kan man tex tänka sig att en enskild programtillverkare bygger in restriktioner i sina program så att de tex inte kan skriva eller visa "fula" ord. Detta kan tyckas trivialt men om det tex är Microsoft som bygger in begränsningar i Internet Explorer så att den vägrar visa sidor som innehåller kritik mot Microsoft? Sidan kanske innehåller satiriska termer som "Winblows" eller "Internet Exploiter". Detta skulle få stort genomslag eftersom Microsoft har en förkrossande marknadsandel. Denna typ av åtgärder skulle naturligtvis även kunna få stora effekter om de implementerades på servernivå hos tex AOL.

---

¹ Lessig, L "Porn Free", *Wired Magazine*, Issue 12.09 September 2004 - <http://www.wired.com/wired/archive/12.09/view.html?pg=5>

Tänkbara lösningar:

Total frihet - Anarki

Man kan naturligtvis tänka sig att man släpper allt helt fritt och helt enkelt säger att vi reglerar inte internet. Det vore sannolikt inte en optimal lösning men det är *en* lösning. En bieffekt av detta vore antagligen att regleringar av andra medier skulle te sig mer och mer meningslösa. Om inte annat skulle man i andra medier kunna hänvisa till webben så fort man ville skriva något med dubiös legal status. Man kan tex tänka sig en tidningsartikel som avslutas med en hänvisning till en hemsida där man kan läsa mer som inte kunde tryckas av juridiska orsaker.

Denna metod har naturligtvis sina fördelar. Den ger ett kraftigt skydd för yttrandefriheten. När inga formella regler, avgifter för registrering, utgivningsbevis etc hindrar publicering och inget juridiskt ansvar kan utkrävas i efterhand bli yttrandefriheten i det närmaste obegränsad . Ett visst mått av censur utövas kanske genom att den allmänna opinionen vänder sig emot den som publicerar impopulärt material men i princip blir allt helt fritt. En annan möjlig effekt är dock att de minskade juridiska möjligheterna att tysta obekväma röster kan leda till ökad användning av andra metoder, såsom våld och hot.

Denna lösning har naturligvis även en rad nackdelar. Inget kan hindras. Det vi traditionellt har förbjudit blir tillåtet bara för att det publiceras i ett nytt medium. Vill vi ha möjligheten att inskränka yttrandefriheten kvar är detta alltså inte en möjlig lösning. Inskränkningar av vissa typer av yttranden, tex barnpornografi, finns det ett starkt folkligt stöd för. Att lämna detta område totalt oreglerat vore därför sannolikt inte en hållbar lösning.

Alla ansvarar för allt?

En annan, kanske något extrem, väg att gå vore tex att alla som på något sätt är inblandade i spridningen av något olagligt material är ansvariga. För material publicerat på WWW skulle detta innebära tex webbhotell, webbsidans "ägare", den som faktiskt lagt upp materialet i fråga (kanske tex i form av en kommentar på en så kallad blog eller annan webbsida som tillåter att besökare lämnar kommentarer.) osv. Detta har, likt det etablerade tryckfrihetsansvaret, den fördelen att det blir lätt att hitta någon att hålla ansvarig för otillåten publicering. Nackdelen är framför allt att ett stort antal människor som inte har någon reell kontroll över publiceringen blir ansvariga. Det kan tex röra sig om ägaren och/eller administratörer av den server där materialet i fråga finns lagrat. Detta kan leda till så kallade "chilling effects" (diskuteras vidare nedan) och minskad faktisk yttrandefrihet.

“Notice and takedown”

Frihet att publicera vad som helst utan förhandskontroll kombinerat med en skyldighet att ta bort materialet när man uppmärksammas på att det är olagligt på

något sätt. Detta skulle kanske kunna sägas vara en variant av konstruktionen ovan. Enkelt uttryckt ansvarar alla för allt de känner till och inte ingriper mot trots att de har möjlighet till det. Om en webbsida tex innehåller förtal är serverns ägare i detta system inte ansvarig som utgångspunkt. Så fort någon påtalar förtålet är han dock skyldig att vidta åtgärder (ta bort det). Vidtas inte åtgärder drabbas även serverägaren av straffansvar för förtålet. Ett problem i detta sammanhang är hur serverägaren ska utvärdera klagomål. För att kunna göra en korrekt bedömning måste ha dels ta hänsyn till sanningshalten i påståendena, dels göra en juridisk bedömning för att komma fram till om materialet är brottsligt. Dessa bedömningar har han sannolikt varken tid eller kompetens att göra. Det troliga resultatet blir då att han tar ner materialet för att undgå eget ansvar.

Varianter av detta system återfinns tex i den svenska BBS-lagen och den amerikanska upphovsrättslagen (DMCA).² Enligt BBS-lagen måste den som tillhandahåller en "elektronisk anslagstavla" hålla uppsikt över den (4 §) och även ta bort meddelande som uppenbart strider mot vissa av brottsbalkens eller upphovsrättslagens regler (5 §). Den amerikanska upphovsrättslagen innehåller i § 512 så kallade *Safe harbour Provisions* som innebär att en ISP (etc) inte är ansvarig för användarnas upphovsrättsintrång på villkor att denne agerar för att ta bort materialet när denne uppmärksammas på dess existens. Problemet med detta system är att det skapar så kallade "chilling effects", se nedan.

Endast "upphovsmannen" ansvarig

En annan tänkbar lösning är att den som publicerar något är ensam ansvarig för det. Om jag publicerar otillåtet material är således jag ensam ansvarig för detta. Min internetleverantör (ISP), mitt webbhotell med flera har i detta system inget ansvar och den som vill få bort materialet får kontakta mig, alternativt stämma eller polisanmäla mig. Detta system har den fördelen att de "chilling effects" som diskuteras nedan inte uppkommer i samma utsträckning. En nackdel är att det blir svårare att ingripa mot olagligt material på internet.

Till att börja med skulle en sådan reglering antagligen behöva kombineras antingen med regler om att kontaktuppgifter måste finnas på all online-information eller regler för hur tredjemän måste lämna ut en användares identitet. Den relativa anonymitet som internetpublicering i dag möjliggör skulle då minskas, vilket i sig kan ha en "chilling effect" på yttrandefriheten. Möjligheten att yttra sig anonymt är i många fall en viktig del av yttrandefriheten. Även yttranden som inte är olagliga kan vara impopulära eller obekväma och anonymitet kan vara en förutsättning för att någon ska vilja, eller rent av våga, yttra sig.

"Chilling Effects"

De problem som uppstår genom att tredjemän blir ansvarig för material han egentligen saknar kontroll över benämns ofta "chilling effects" ("köldskador" kanske

² "BBS-lagen" heter egentligen *Lag (1998:112) om ansvar för elektroniska anslagstavlor*

kunde vara en svensk term att lansera?). Effekten tenderar nämligen att bli den att dessa tredjemän (ISP, web host etc) blir väldigt försiktiga. De vill till varje pris undgå eget ansvar för yttranden som de ändå inte har något eget intresse av. Denna effekt manifesterar sig huvudsakligen på två sätt, som båda leder till minskad faktisk yttrandefrihet.

Acceptable Use Policies

En variant är att man genom avtal inskränker användarnas yttrandefrihet. Man avtalar helt enkelt om att vissa typer av material får inte publiceras på tex ett webbhotell. Vissa webbhotell tillåter tex inte pornografiskt material, trots att pornografi inte är förbjudet i lag. De flesta ISP:ar har regler mot att skicka *spam* som är strängare än lagstiftningen.³ Andra exempel kan vara sökmotorer och katalogtjänster som inte registrerar vissa sidor för att de innehåller material som kan vara olagligt, eller bara stötande. Här uppstår ett problem i sig eftersom kontroll av efterlevnaden sannolikt ofta görs av maskiner. Många språk innehåller ord som på andra språk har helt andra betydelser, vilket gör att en sida tex kan filtreras bort som "obscen", trots att den inte alls är det. Ett belysande exempel är källkoden till Linux-kärnan. Det diskuterades om den skulle komma att bli förbjuden att distribuera i Australien om en föreslagen lag gick igenom.⁴ Orsaken var att kommentarerna till koden innehåller ordet "fuck" ett antal gånger. Såvitt jag känner till är det fortfarande möjligt att distribuera Linux i Australien. Men om upprätthållandet av lagar eller avtal lämnas åt robotar som letar förbjudna ord ligger den naturligtvis illa till.

Denna typ av avtalsmässiga begränsningar av användarnas yttrandefrihet kan naturligtvis ses som en effekt av en fri marknad med avtalsfrihet. Samtidigt riskerar dessa avtal, om de blir alltför vanliga och alltför inskränkande, att begränsa yttrandefriheten i tämligen hög grad. Internet har inneburit att det har blivit mycket lättare för vem som helst att sprida vilka budskap som helst. Det krävs inte längre att någon tredje part är villig att distribuera materialet eller bekosta tryckning och distribution. Med alltför omfattande begränsningar genom avtal riskerar denna effekt att elimineras

Den allmänna opinionen och "marknadens" kraft ska inte underskattas i dessa sammanhang. Kraftfulla intresseorganisationer kan genom kampanjer och bojkotter driva fram avtalsmässiga begränsningar som förbjuder material som man ogillar. Som en jämförelse kan nämnas en diskussion som nyligen varit aktuell i Sverige. Det har argumenterats för att stat, kommun mfl bör bojkotta hotell som visar pornografisk film.⁵ Då pornografi inte är olagligt, inte ens på hotellrum, innebär detta, på ett principiellt plan, helt enkelt att man med (ekonomiska) maktmedel försöker begränsa

3 Med spam förstås av mottagaren oönskade massutskick av e-post, normalt med kommersiellt budskap.

4 "Will Linux be banned down under?" Salon.com 1999-06-07 - <http://www.salon.com/tech/log/1999/06/07/linux/>

5 Se tex <http://www.roks.se/porrfriahotell.html>

yttrandefriheten. Liknande kampanjer är tänkbara mot tex webbhotell. Likt listan på "porrfria hotell" kan man skapa listor på porrfria webbhotell. Alla grupper som har starka intressen av att undertrycka vissa typer av yttranden skulle kunna använda sig av denna teknik. Ett praktiskt exempel är svenska *Flashback* tex, som av ett antal nätoperatörer har nekats tillgång till internet efter en "kampanj" genomförd av ett kommunalråd.⁶ Flashback var, bland annat, ett webbhotell som tillät alla tänkbara åsikter, även sådana som hade svårt att få utrymme på andra ställen.⁷ Detta gjorde dock att Flashback även hade fiender, som alltså lyckades hindra dem från att publicera vad som, i de flesta fall, var fullt lagligt material.

Generell takedown

En annan variant, som uppkommer då tredjeman riskerar ansvar, är att denne blir väldigt benägen att snabbt ta bort material när någon klagar. Detta kan förvisso användas som ett argument för denna lösning. Den leder till att olagligt material snabbt försvinner från internet och att skadan av publiceringen därmed minimeras. Ser man problematiken från andra hållet finns det dock stora problem med denna lösning. Risken är att man utan ordentlig prövning tar ner material som i själva verket inte alls är olagligt. Det är även ett principiellt problem att denna bedömning i dessa fall görs av en privat aktör, vars huvudmål är att undgå eget ansvar. Risken att en ISP (etc) hellre kommer att "fälla än fria" förefaller uppenbar.

Dessa frågor är, som jag ser det, kanske de viktigaste frågorna i sammanhanget. Som Salman Rushdie lär ha sagt "What is freedom of expression? Without the freedom to offend, it ceases to exist"⁸ Om man retar upp tillräckligt kraftiga grupper kan dessa utöva påtryckningar mot webbhotell mfl för att hindra publicering av visst material. På liknande sätt kan man med regler som gör samma webbhotell ansvarigt skrämja dem att ta ner materialet. Om någon hävdar att visst publicerat material tex utgör upphovsrättsintrång kommer ett webbhotell, särskilt ett litet, sannolikt att ta ner det först och möjligen i efterhand undersöka sanningshalten i påståendet. Den amerikanske forskaren och debattören Siva Vaidhyanathan kommenterar den amerikanska situationen:

Back in the twentieth century, if someone accused you of copyright infringement, you enjoyed that quaint and seemingly archaic notion of due process. You would be warned and perhaps sued. And if you wanted to defend yourself in court, you could appear at a hearing, present evidence and arguments, and have a judge render a ruling based on statute and precedent. We no longer have those rights in the digital world. The DMCA puts the burden of proof against an accusation of copyright

6 Källa: <http://www.algonet.se/~mpawlo/lib03.html>

7 Jag har inte kollat upp vilka verksamheter som fortfarande är aktiva.

8 Jag har tyvärr inte haft möjlighet att spåra detta citat tillbaka till källan inom ramen för denna korta uppsats. Det är vanligt förekommande på internet och en källa som angivits är *Weekend Guardian* 10 February 1990. Deras online-arkiv innehåller dock tyvärr inte så gamla nummer.

infringement on the accused. And it makes the owner of every Internet service provider, search engine, and content host an untrained copyright cop. The default action is censorship.⁹

Detta system representerar en reell fara för yttrandefriheten. Det öppnar möjligheten för helt ogrundade klagomål och rena trakasseriklagomål. Framför allt ger det en möjlighet att få bort material man ogillar först och eventuellt processa sedan. Det finns ett antal exempel som är värda att ta upp i detta sammanhang.

Christian Ahlert, Chris Marsden och Chester Yung utförde ett experiment som en del av ett forskningsprojekt.¹⁰ De publicerade kapitel två ur John Stuart Mills *On Liberty* (valt för att det handlar om tryckfrihet) på webben med hjälp av olika internetleverantörer. De skickade sedan klagomål, med den fiktiva organisationen *John Stuart Mill Heritage Foundation* som avsändare, till internetleverantörerna och hävdade att publiceringen utgjorde upphovsrättsintrång. Mill avled dock redan 1873 och texten är därför sedan länge i *public domain*. Den upphovsrättsliga skyddstiden för litterära verk är i dagsläget författarens livstid plus 70 år (dvs år 1943 i detta fall med dagens mått). När denna tid har gått ut upphör upphovsrätten och texten är fri för vem som helst att publicera utan tillstånd från eller betalning till författarens arvingar. Trots detta tog en brittisk internetleverantör ner materialet tämligen omgående efter klagomålet.

Ett liknande experiment, i något större skala, utfördes nyligen av den holländska gruppen *Bits of Freedom*.¹¹ På samma sätt som i den brittiska studien ovan, publicerade man gamla texter som tillhör *public domain*, eftersom upphovsrätten gått ut, och skickade sedan klagomål om upphovsrättsintrång till de företag vars tjänster man nyttjat för publiceringen. Vidare hade man bestämt från början att man, i egenskap av kund, inte skulle svara om företaget ställde frågor med anledning av klagomålen. Man ville se hur företagen agerade när de var tvungna att fatta beslutet på egen hand. Resultatet blev att sju av tio företag tog ner texterna från webben. Hos 70 % av de testade företagen kunde man alltså få bort en fullt laglig webbsida genom att skicka helt ogrundade klagomål från en Hotmail-adress.

Dessa fall var båda genomförda som experiment. Jag kommer nu att kort redogöra för ett verkligt fall där ett stort företag använde sig av upphovsrättslagstiftningen för att försöka hindra spridningen av information som var mindre smickrande för företaget. I detta fall rörde det information som de flesta människor troligen till och med tycker

9 Vaidhyanathan, S "The state of copyright activism" *First Monday*, volume 9, number 4 (April 2004) http://www.firstmonday.org/issues/issue9_4/siva/index.html

10 Studien finns publicerad på <http://pcmlp.socleg.ox.ac.uk/liberty.pdf> En kort läst artikel av Christian Ahlert som sammanfattar här relevanta finns publicerad på <http://www.spiked-online.com/Articles/0000000CA553.htm>

11 Studien finns på <http://www.bof.nl/docs/researchpaperSANE.pdf> Även denna studie finns sammanfattad i mer läst artiklar, tex i *The Register*: http://www.theregister.com/2004/10/14/isp_takedown_study/

att man *bör* sprida.

Företaget *Diebold* tillverkar elektroniska röstningsmaskiner för användning vid allmänna val. Interna memos som visade att maskinerna inte fungerade särskilt bra läckte ut från företaget och spreds sedan snabbt på internet.¹² Diebold hävdade då upphovsrätt och använde sig av DMCA, med den ovan nämnda § 512 med sina Safe Harbour Provisions. Man sände ut brev där man krävde att materialet skulle tas ner. Just i detta fall engagerade sig organisationen *Electronic Frontier Foundation* (EFF) och stämde, genom några mottagare av breven, Diebold för missbruk av upphovsrättslagen. § 512(f) stipulerar nämligen att man inte får skicka denna typ av brev om man vet om att anklagelserna saknar grund, något som de här gjorde på grund av de amerikanska reglerna om så kallat *fair use*.

För fler liknande exempel kan organisationen och webbplatsen *Chillingeffects.org* rekommenderas. Det är ett projekt skapat av "Electronic Frontier Foundation and Harvard, Stanford, Berkeley, University of San Francisco, University of Maine, and George Washington School of Law clinics." Deras syfte är just att uppmärksamma denna typ av fall där upphovsrättslagarna används för att minska yttrandefriheten.

Dessa exempel visar, föga förvånande, tydligt att ISP:ar tenderar att okritiskt agera på klagomål. När en ISP riskerar ansvar för något denne inte själv känner sig ansvarig för eller har något egentligt intresse av är det helt enkelt lättast och säkrast att ta bort materialet i fråga. Man skjuter först och ställer frågorna sedan som *Bits of Freedom* uttrycker det i sin rapport.

Föreslagen lösning

Hur ska vi då hantera dessa frågor? Som troligen framgått ovan är jag inte någon anhängare av "notice and takedown"-förfarandet. Internet blir allt viktigare som debattforum. Privatpersoner så väl som amerikanska presidentkandidater framför tex sina åsikter i så kallade bloggar. I detta perspektiv är det olyckligt att det är så lätt att tysta kritiker, om än kanske tillfälligt. En amerikansk presidentkandidat kanske inte löper så stor risk att få sin blog nedplockad efter anklagelser om upphovsrättsintrång men hur är det med en svensk kommunpolitiker? Om en kandidat från ett mindre parti får sin välbesökta blog stängd dagarna före valet kan det naturligtvis påverka valresultatet. Jag blir mer och mer övertygad om att man i stället borde göra tvärt om och lagstifta om att en ISP (och liknande aktörer) inte har något ansvar alls för vad användarna publicerar. Den som anser att en hemsida bryter mot en lag får då använda sig av det vanliga rättssystemet. Man lämnar in en stämningsansökan eller polisanmälan och så får saken prövas av en domstol i stället för av supportpersonal. På detta sätt för man in inte bara en ökad rättsäkerhet utan även en viss tröghet i systemet, vilket medför att ogrundade klagomål blir klart mindre effektiva.

Den ordning som då blir aktuell är inte "notice and takedown" utan snarare anmälan - *domstolsprövning* - eventuell takedown. Självfallet ska man *efter* prövningen kunna

¹² Dokumenten finns tillgängliga på <http://scdc.secs.swarthmore.edu/diebold/>

ålägga en ISP (etc) att ta bort material som befunnits strida mot lag. Man kan naturligtvis även tänka sig interrimistiska åtgärder i domstolen. Förefaller det troligt att publicerat material är otillåtet kan man hos domstolen ansöka om att det ska dras tillbaka i vänta på dom.

Slutsats

Jag har här visat på ett antal olika sätt att reglera ansvaret för otillåtna yttranden på internet. Jag hoppas att jag tydligt visat på de stora brister som finns i de flesta av dessa system. Den föreslagna lösningen borde egentligen vara självklar. En så viktig fråga som yttrandefriheten bör inte lämnas åt ISP:ars godtycke och självbevarelsedrift. Frågan om huruvida visst publicerat material strider mot någon lag ska naturligtvis avgöras av en domstol.

Källor

- “Will Linux be banned down under?”, Salon.com 1999-06-07 - <http://www.salon.com/tech/log/1999/06/07/linux/>
- ”Boka porrfria hotell” - <http://www.roks.se/porrfriahotell.html>
- ”Diebold memos” - <http://scdc.sccs.swarthmore.edu/diebold/>
- Ahlert, C, Marsden, C och Yung, C, *How 'Liberty' Disappeared from Cyberspace: The Mystery Shopper Tests Internet Content Self-Regulation* - <http://pcmlp.socleg.ox.ac.uk/liberty.pdf>
- Lessig, L “Porn Free”, Wired Magazine, Issue 12.09 September 2004 - <http://www.wired.com/wired/archive/12.09/view.html?pg=5>
- Lessig, L, *Code and Other Laws of Cyberspace*, Basic Books, 2000
- Pawlo, M, ”Hotet mot yttrandefriheten på Internet” - <http://www.algonet.se/~mpawlo/lib03.html>
- The Multatuli Project ISP Notice & take down - <http://www.bof.nl/docs/researchpaperSANE.pdf>
- Vaidhyanathan, S “The state of copyright activism” *First Monday*, volume 9, number 4 (April 2004) http://www.firstmonday.org/issues/issue9_4/siva/index.html